

ODLUKA I NALAZI

Datum usvajanja: 19. jun 2019. god.

Slučaj br. 2017-02

Zufe Miladinović

protiv

EULEX-a

Komisija za razmatranje ljudskih prava je na zasedanju 19. juna 2019. godine u sledećem sastavu:

G. Guénaél METTRAUX, predsedavajući član
Gđa. Anna BEDNAREK, član

Uz asistenciju:

G. Ronald Hooghiemstra, pravni službenik

Uzevši u razmatranje gore pomenutu žalbu, predstavljenu u skladu sa Zajedničkom Akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 04. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. god. o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i Pravilnika o radu Komisije prema poslednjim izmenama od 15. januara 2019. godine,

Nakon razmatranja, odlučuje sledeće:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Žalba povodom ovog slučaja je registrovana 19. aprila 2017. godine.
2. Komisija je 20. aprila 2017. godine pismom obavestila Misiju da je ovaj slučaj registrovan kod njih.
3. Dana 12. aprila 2018. godine, komisija je poslala Izjavu sa činjenicama Šefici Misije (ŠM), EULEX-a na Kosovu.
4. Dana 22. maja 2018. godine, ŠM je poslala Komisiji svoje odgovore.
5. Dana 10. januara 2019. godine, podnesci ŠM su prosleđeni žalioocu radi komentara. Žalilac je pozvan da svoje dalje podneske, ukoliko ih ima, podnese najkasnije do 04.

februara 2019. godine. Žalilac je zatražio više vremena kako bi odgovorio i obezbedio naknadne informacije Komisiji. To je i uradila dana 06. marta 2019. godine. U svom pismu, žalilac je potvrdila da stoji iza svoje žalbe, ističe ono što ona vidi kao kontradiktorno u podnescima od ŠM i zahteva da žalba bude proglašena prihvatljivom.

6. Odlukom 27. marta 2019. godine, Komisija je slučaj proglašila prihvatljivim ([https://www.hrrp.eu/srb/docs/Decisions/2019-03-7%20Admissibility%20Decision%202017-02%20\(Red.\)-s.pdf](https://www.hrrp.eu/srb/docs/Decisions/2019-03-7%20Admissibility%20Decision%202017-02%20(Red.)-s.pdf)). U toj odluci, Komisija je postavila nekoliko pitanja strankama i zatražila da dostave bilo koji odgovor najkasnije do 20. maja 2019. godine. Pitanja su bila sledeća:

i. Za Misiju:

- a. Pre 03. decembra 2013. godine i „Odbacivanja krivične prijave“, koji/e istražni/e korak/e je Misija preduzela kako bi rasvetlila ovaj slučaj? Da li su srodnici nestalog obavešteni o tim naporima?
- b. Da li je bilo koji korak preduzet u istrazi ovog slučaja ili prikupljanju informacija nakon spomenutog datuma?
- c. Nakon prijema pisma od žalioaca dana 01. decembra 2015. godine, da li je Misija preduzela bilo kakav korak kako bi istražila ovaj slučaj? Ako jeste, koji/e korak/e?
- d. Da li je prilikom prenošenja spisa predmeta kosovskim institucijama bilo koji istražni materijal prosleđen lokalnim vlastima u vezi sa ovim slučajem? Da li je žalilac obaveštena o ovom prenosu?
- e. Da li Misija nadgleda ovaj slučaj?

ii. Za žalioaca:

- a. Da li ste upoznati sa bilo kakvim naporima lokalnih (kosovskih) vlasti da istraže ovaj slučaj?
- b. Da li je Misija prekršila ili doprinela kršenju prava žalioaca shodno članovima 2, 3, 8 i 13 Konvencije? Ukoliko jeste, na koji način?
- c. Koje su posledice – lične, finansijske i emotivne – povezane sa nestankom vašeg srodnika?

7. Dana 13. maja 2019. godine, žalilac je poslala svoj odgovor na pitanja koja je komisija postavila. Dana 20. maja 2019. godine, ŠM je poslala komisiji pismo sa svojim odgovorima. Ova pisma su prosleđena obema stranama informisanja radi.

II. SASTAV KOMISIJE

8. Nakon ostavke jednog od stalnih članova komisije i čekajući imenovanje zamene istog, komisija će zasedati povodom ovog pitanja sa samo dva člana shodno pravila 11. i 14. Pravilnika o radu iste.

III. ČINJENICE

9. Činjenice podnete od strane žalioca mogu se sumirati na sledeći način.
10. Podnosilac žalbe je supruga g. Miladinović Srboljuba.
11. Žalilac je izjavila da je 25. juna 1998. godine, g. Srboljub Miladinović izašao iz njihove kuće u Rečan/Rečanima u opštini Prizren kako bi autobusom otišao u Prištinu. Autobus je zaustavljen od strane naoružanih osoba u blizini sela Carralevë/Crnoljevo. G. Miladinović je pod pretnjom primene sile izvučen iz autobusa. Naoružana lica su sa sobom pokušala da uzmu još jednu osobu, V.I., ali je jedna žena u autobusu reagovala i sprečila ih da uzmu V.I.
12. Žalilac je kasnije saznala od V.I. da su oni koji su uzeli njenog supruga, pretpostavlja se, članovi OVK i da su njenom suprugu stavili povez na oči i vezali pre nego što su ga odveli u pravcu Malishevë/Mališeva.
13. U izveštaju UNMIK-ove Jedinice za istragu ratnih zločina (JIRZ) koji datira od 09. decembra 2004. godine, koji je dostavio Specijalni izaslanik generalnog sekretara (SIGS), stoji da je suprug žalioca upucan tokom otmice, dok je pokušao da pobegne, ali da je preživeo te pucnje.
14. Nakon otmice supruga, ona ga je tražila širom Kosova ali bez uspeha. U nekom trenutku u decembru 1998. godine, ona je pokušala da poseti mesto gde su Srpski zatvorenici navodno bili držani kao taoci, ali tvrdi da joj je pristup lokaciji sprečen od strane šefa OSCE-a, misije za verifikaciju na Kosovu i njegovog kadra. Nešto kasnije, žalilac je čula od nepoznate osobe da je njen suprug bio vezan za drvo u jednom selu u blizini Lipjan/Lipljana a zatim ubijen.
15. Žalilac je prijavila otmicu i nestanak svog supruga Ministarstvu unutrašnjih poslova R. Srbije, OSCE-u, Međunarodnom Tribunalu za zločine u bivšoj Jugoslaviji (ICTY) kancelariji u Beogradu i Jugoslovenskom Crvenom Krstu. Pored toga, uz svoju žalbu žalilac je dostavila krivičnu prijavu upućenu Međunarodnom Tužiocu Okružnog javnog tužilaštva u Prizrenu.
16. Dana 09. septembra 1998. godine, Međunarodni komitet crvenog krsta (ICRC) otvorio je zahtev za potragu za g. Miladinovića. Njegovo ime se takođe pojavilo na listi nestalih osoba, koju je ICRC prosledio UNMIK Policiji dana 12. oktobra 2001. godine, i u bazi podataka sastavljenoj od strane UNMIK-ove kancelarije za nestala lica i forenziku (OMPF). Unos podataka u *online* listi nestalih osoba koju je održavala Međunarodna Komisija za nestala lica 3 (ICMP3) u pogledu g. Miladinovića u relevantnim delovima piše kao što sledi: „prikupljeni dovoljno referentni uzorci“ i „DNK podudaranje nije nađeno“.
17. Žalilac navodi da više od deset godina nakon nestanka njenog supruga ništa efikasno nije urađeno od strane vlasti kako bi ga pronašli.

18. Žalilac je podnela žalbu kod UNMIK-ove Savetodavne komisije za ljudska prava (SKLJP) dana 07. aprila 2009. godine. SKLJP je donela svoje Mišljenje dana 01. septembra 2013. godine i navela sledeće u svojoj odluci:

„Komisija napominje da prinudni nestanci i samovoljne egzekucije predstavljaju ozbiljna kršenja ljudskih prava koja se moraju istražiti i sudski obrađivati pod bilo kakvim okolnostima. Komisija takođe napominje da je UNMIK, kao teritorijalna uprava na Kosovu od 1999. godine do 2008. godine, imao primarnu odgovornost da efikasno istraži i krivično goni lica odgovorna za ubistva, otmice i nestanke u okolnostima opasnim po život. UNMIK-ov propust da to učini predstavlja dalje ozbiljno kršenje prava žrtava i njihovih srodnika, pogotovo prava na utvrđivanje činjenica.

Komisija ističe zabrinutost samog SPGS-a da su neadekvatna sredstva, pogotovo na početku UNMIK-ove misije, dovela do toga da ispunjavanje UNMIK-ovih obaveza u pogledu ljudskih prava bude teško dostižno. Uobičajeno bi bila odgovornost UNMIK-a da preduzme odgovarajuće mere kako bi stao na kraj zapaženom kršenju prava i, koliko je to moguće, ispravio posledice istog. Međutim, kao što je Komisija napomenula gore u tekstu (videti § 18), odgovornost UNMIK-a koja se tiče sudstva na Kosovu završila se 9. decembra 2008. godine, kada je EULEKS preuzeo potpunu radnu kontrolu u oblasti vladavine prava. UNMIK stoga nije više u poziciji da preduzima mere koje će imati direktan uticaj na istrage koje su još uvek na čekanju pred EULEKS-om ili lokalnim vlastima.

Takođe, nakon proglašenja nezavisnosti od strane Privremenih institucija samouprave Kosova 17. februara 2008. godine i kasnije, stupanjem na snagu kosovskog ustava 15. juna 2008. godine, UNMIK je prestao da obavlja izvršne funkcije na Kosovu i ta činjenica je ograničila njegovu mogućnost da pruži punu i efikasnu reparaciju za izvršenu povredu prava, kako je to propisano utvrđenim načelima međunarodnog prava o ljudskim pravima. Komisija smatra da ova činjenična situacija ne oslobađa UNMIK od odgovornosti da ispravi, što je moguće više, posledice kršenja prava za koja je odgovoran.“

19. SKLJP je zaključila, *između ostalog*, sledeće:

„Zaključuje da je došlo do kršenja proceduralne obaveze shodno članu 2. Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

Zaključuje da je došlo do kršenja materijalne obaveze shodno članu 3. Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

Preporučuje da UNMIK traži od EULEX-a i drugih nadležnih organa na Kosovu da preuzmu sve moguće korake kako bi osigurali da se krivična istraga u vezi sa nestankom g. Miladinović Srboljuba nastavi u skladu sa članom 2. EKLJP i da počinioci budu izvedeni pred lice pravde“.

20. Nešto kasnije žalilac je dobila prepisku od Specijalnog Izaslanika Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija (SIGS) sa sledećim sadržajem:

„Dana 13. novembra 2013. godine, nakon što sam pregledao mišljenje i preporuke svoje Savetodavne komisije za ljudska prava u vezi sa žalbom gđe Zufe Miladinović (predmet br. 86/09), obavestio sam svoju Savetodavnu komisiju o sledećem:

Želim, najpre, da izrazim svoje poštovanje prema radu Komisije i preporukama koje je ona dala u vezi sa predmetnom žalbom. U pogledu prve preporuke, UNMIK će, kako je Komisija predložila, nastaviti da se zalaže kod EULEKS-a i ostalih nadležnih organa da preduzmu sve moguće radnje kako bi osigurali nastavak krivične istrage u vezi sa nestankom supruga žalioca i kako bi počinioci bili privedeni pravdi.

U vezi s drugom preporukom Komisije, žao mi je što nije bilo delotvorne istrage o nestanku supruga žalioca, čime su takođe pričinjeni duševni bol i patnja.

Komisija je takođe predložila da preduzmem odgovarajuće mere u cilju isplate adekvatne naknade žaliocu na ime moralne štete, kao i da preduzmem odgovarajuće mere u cilju realizacije potpunog i sveobuhvatnog programa obeštećenja. S tim u vezi, želim da podsetim da se postupci o kojima je reč odnose na aktivnosti koje izvršavaju institucije ustanovljene u okviru privremene uprave Kosova. Kad bi UNMIK i danas imao kontrolu nad tim institucijama, UNMIK bi bio u mogućnosti da tim institucijama ukaže na preporuke Komisije i od njih zatraži odgovarajuće postupanje. Ja sam spreman da sa relevantnim organima i u odgovarajućem trenutku razmotrim mogućnost uspostavljanja mehanizma koji bi se bavio takvim pitanjima.

Na kraju, u vezi s petom preporukom, koja se odnosi na garancije neponavljanja, želim da napomenem da UNMIK više ne izvršava poslove iz nadležnosti policije, uključujući policijske istrage. S tim u vezi, želim da podsetim da je Komisiju osnovao UNMIK i da joj je dao mandat da razmatra žalbe lica ili grupa pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede ljudskih prava od strane UNMIK-a. Takođe želim da podsetim da je mandat UNMIK-a, te stoga i mandat SPGS-a, ograničen na ono što je utvrđeno Rezolucijom 1244 (1999) Saveta bezbednosti, i na ono što je iz njega vremenom proizišlo pod okriljem Saveta bezbednosti.

U opštem smislu, Komisija bi možda trebalo da bude upoznata s činjenicom da su glavni organi Ujedinjenih nacija usvojili brojne rezolucije i odluke koje odražavaju važnost unapređenja i zaštite ljudskih prava, pored ostalih i od strane Ujedinjenih nacija. Osim toga, Organizacija UN nastavlja da unosi promene kako bi ojačala svoj rad u budućnosti i u onim oblastima Ujedinjenih nacija gde se stvari mogu promeniti. U tom pogledu, ona će nastaviti da teži ostvarenju svoje suštinske misije - da zaštiti ljude od nanošenja štete.“

21. Nenavedenog datuma nakon toga žalilac je predstavila stvar EULEX-u. Ona je od strane EULEX-a obavestena da je krivična prijava koja je podneta pred Specijalnim Tužilaštvom Kosova odbijena zbog nedostatka dokaza u vezi počinilaca. Ona je dalje obavestena od strane EULEX-a da će slučaj ostati aktivan sve dok sudbina njenog supruga ne bude rasvetljena.

IV. ŽALBA

22. Žalilac se poziva na dva konkretna osnovna prava prikazana u sledećim odredbama: Član 2. Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) pod svojim proceduralnim načelom, garantuje osnovna prava pojedinca na život i predviđa obavezu da se istraže slučajevi smrti pod sumnjivim okolnostima; Član 3.

Konvencije koji garantuje pravo pojedinca da ne bude podvrgnut mučenju ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

23. Slučaj je takođe proglašen prihvatljivim u pogledu člana 8. i 13. Konvencije i prava koja su garantovana u istoj.
24. Ista osnovna ljudska prava su garantovana određenim brojem drugih međunarodnih sporazuma, uključujući i Međunarodnu Povelju o građanskim i političkim pravima. Ova prava čine deo glavnog skupa osnovnih ljudskih prava koja su garantovana za sve kao stvar uobičajenog međunarodnog zakona.
25. Uzevši u obzir blisku rodbinsku povezanost između žrtve i podnosioca žalbe, komisija može da prihvati da se žalilac može smatrati sekundarnom žrtvom navodnih kršenja i kao takav može se smatrati potencijalnom žrtvom shodno pravila 25(1) Pravilnika o radu komisije. Komisija takođe napominje u tom pogledu da član 24(1) Međunarodne Konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnog nestanka izraz "žrtva" u svrhu ove Konvencije označava nestalu osobu i bilo kog pojedinca koji je pretrpeo štetu kao direktan rezultat prisilnog nestanka.

V. PODNESCI OD STRANE STRANAKA

Podnosilac žalbe

26. Kao što je rezimirano u gornjem tekstu, žalilac tvrdi da je EULEX na Kosovu, tokom sprovođenja svog izvršnog mandata, trebao da istraži nestanak njenog supruga i svojom krivicom nije to učinio kršeći osnovna prava kako njena tako i njenog supruga.

Šefica Misije ("ŠM") podnesci o prihvatljivosti

27. Odgovor ŠM povodom prihvatljivosti žalbe je poslat komisiji 22. maja 2018. godine. Određen broj podnesaka datih u tom kontekstu ovde je relevantan i stoga se ponavlja za ovu svrhu.
28. ŠM tvrdi da predmet koji pripada nestanku žrtve dostavljen je EULEX-u od strane UNMIK-a negde krajem 2008. i početkom 2009. godine.
29. UNMIK, koji je inicijalno sproveo istragu nad ovim slučajem, otvorio je predmet nestale osobe dana 04. aprila 2002. godine. Izvesni „Ante-Mortem izveštaj o istrazi“ naknadno je podnet od strane žalioca u ovom predmetu dana 19. decembra 2004. godine, ukazujući da je UNMIK u nekom momentu razgovarao žaliocem.
30. Nenavedenog datuma, izvestan „Izveštaj o krivičnoj prijavi protiv nepoznatih počinitelaca krivičnih dela“ podnet je od strane žalioca kod međunarodnog tužioca Okružnog javnog tužilaštva u Prizrenu.
31. Dana 14. septembra 2008. godine, slučaj je predao UNMIK i napravljen je „Izveštaj o analizi slučaja“, ukazujući da slučaj treba da ostane na čekanju „čekajući dodatne informacije“.

32. Početna procena slučaja od strane jednog EULEX-ovog tužioca desila se 06. marta 2009. godine.
33. Dana 20. jula 2009. godine, EULEX-ov tužilac je podneo „Zahtev da sprovede istragu“.
34. Dana 11. januara 2011. godine, Jedinica za istragu ratnih zločina EULEX-a (JIRZ) pregledala je slučaj još jednom.
35. Dana 03. decembra 2013. godine, jedan EULEX-ov tužilac u STRK pregledao je slučaj još jednom i naredio „Odbacivanje krivične prijave“ na osnovu toga da nije postojalo „ništa u predmetnom spisu, što bi moglo da nagovesti bilo koji mogući istražni postupak“.
36. Dana 01. decembra 2015. godine, Misija je primila pismo od žaliooca koje datira od 01. novembra 2015. godine.
37. Dana 22. decembra 2015. godine, Misija je odgovorila na žaliočevo pismo i dala svoj primerak „Odbacivanja krivične prijave“. Dokument nije uspešno dostavljen. Ponovo je poslat putem EULEX-ove kancelarije u Beogradu i konačno dostavljen 31. decembra 2015. godine.
38. Dana 14. maja 2018. godine predmetni spis koji se odnosi na nestanak g. Miladinovića prebačen je kosovskim institucijama od strane Misije.
39. Predmetni spisi koji su bili kod EULEX-a ne sadrže nikakvu naznaku da je EULEX dalje kontaktirao UNMIK nakon prijema ovog predmeta. ŠM je takođe navela da Misija nije tražila da kontaktira bilo koje druge entitete uključene u ovo pitanje (npr., ICRC; UNMIK; itd.) kako bi dobili informacije koje možda oni poseduju u vezi ovog slučaja.
40. U evidenciji nema naznaka da je Misija nastojala da kontaktira žaliooca ili druge rođake žrtve tokom istrage ovog slučaja ili da ih je informisala o tom pitanju. Misija objašnjava da „Odbacivanje krivične prijave“ nije dostavljeno žalioocu zbog „političke situacije“ u to vreme i da je dostavljanje dokumenata sa naznakom „Republika Kosovo“ bilo nemoguće.
41. U evidenciji se ne navodi da je EULEX intervjuisao ili nameravao da intervjuiše bilo kog (potencijalnog) svedoka u vezi sa ovim slučajem.

Podnesci od strane žaliooca povodom osnovanosti slučaja

42. U svom pismu od 13. maja 2019. godine, žalilac navodi sledeće kao odgovor na pitanja koja je komisija postavila. Kao prvo, nije upoznata sa bilo kakvim naporima lokalnih (kosovskih) vlasti da istraže ovaj slučaj. Kao drugo, žalilac ponavlja da Misija nije ispunila svoje odgovornosti u ovom predmetu te je stoga prekršila njena prava shodno članova 2, 3, 8, i 13 Konvencije. Ona konkretno navodi:

„ja nemam informacije da je EULEX preduzeo bilo kakve efikasne mere da bi se osiguralo da krivična istraga o nestanku mog supruga bude nastavljena i da počinioci budu privedeni pravdi.“

43. Treće, kao odgovor na dato pitanje Komisije, ona izjavljuje da joj je nestanak supruga naneo –

„veliku duševnu bol jakog intenziteta i trajanja, i da zbog ne preduzimanja mera da se njegov nestanak istraži i kazne počinio, ja i dalje trpim duševnu bol. Moj nestali suprug me je izdržavao tako da sam njegovim nestankom potpuno izgubila materijalnu sigurnost i sredstva za izdržavanje.“

44. Na kraju, žalilac traži od Komisije da naloži Misiji da –

„javno prizna odgovornost za svoj propust da sprovede efikasnu istragu u vezi sa nestankom mog supruga, kao i za patnju i duševni bol koji sam pretrpela, da preduzme odgovarajuće korake za isplatu nadoknade za pretrpljenu moralnu štetu u vezi sa ustanovljenim povredama Konvencije i da preduzme odgovarajuće korake ka ostvarenju potpunog i sveobuhvatnog programa reparacije“.

Podnesci ŠM povodom osnovanosti slučaja

45. Podnesci od ŠM povodom osnovanosti ovog slučaja primljeni su 20. maja 2019. godine. U svom pismu, ŠM navodi da nema daljih dostupnih informacija koje može da dostavi povodom pitanja a-c koja je Komisija postavila u svojoj Odluci o prihvatljivosti (vidi gore, par. 6).

46. Četvrto pitanje komisije je bilo sledeće: „Da li je prilikom prenošenja spisa predmeta kosovskim institucijama bilo koji istražni materijal prosleđen lokalnim vlastima u vezi sa ovim slučajem? Da li je žalilac obaveštena o ovom prenosu?“. U odgovoru Misija je ponovila da je kosovskim vlastima prenela sve dokumente koje je posedovala povodom ovog slučaja i to 15. maja 2018. godine. Misija je još jednom objasnila postupak razmatranja i primopredaje takvih predmetnih spisa. Konkretno u ovom slučaju, ŠM dodaje,

„u primopredajnom zapisniku koji je pripremio glavni tužilac EULEX-a i koji je upućen šefu STRK-a, skreće se pažnja na činjenicu da potencijalni svedok u predmetu nije saslušan i preporučuje se: da se spomenuti svedok locira i sasluša, i da se činjenice sadržane u krivičnim prijavama unakrsno provere u odnosu na raspoložive dokaze iz drugih spisa predmeta koji se odnose na vremenski i geografski povezana krivična dela“.

47. Misija ne precizira koji je dokazni materijal, ako ga je uopšte i bilo, prebačen kao deo spisa. Niti se bavi drugim pitanjem Komisije (naime, da li je podnosilac žalbe bio obavešten o ovom transferu).
48. Kao odgovor na pitanje komisije da li je Misija nadgledala ovaj slučaj, ŠM je odgovorila da Misija „trenutno ne prati ovaj slučaj jer, prema njenim saznanjima, slučaj nije aktivan“.

49. Uopšteno govoreći o osnovanosti žalbe, Misija kaže da –

„ne može i neće poreći da je način na koji je ovaj predmet rešavan uveliko bio pod uticajem izazova sa kojima se Misija od samog početka njenog postojanja suočavala u sprovođenju svog izvršnog mandata u oblasti ratnih zločina i drugih teških zločina“.

Misija tvrdi da, ti izazovi nisu samo bili povezani sa veličinom zadatka, već i sa velikim brojem predmeta i stanjem istih primljenih od UNMIK-a. Misija objašnjava da predmetni spisi primljeni kao „zatvoreni“ od UNMIK-a su oni „za koje su posmrtni ostaci nestalih već locirani u trenutku primopredaje“.

50. Misija opisuje prijem predmetnih spisa od UNMIK-a sa nedostajućim dokumentima; materijal neindeksiran; kopije dokumenata jedva čitljive; i baze podataka koje nisu u mogućnosti da se lako pretražuju. Kao rezultat toga, Misija je detaljno opisala vreme i napore potrebne za preispitivanje i pokušaj organizovanja tih informacija.

51. Misija ukazuje na ono što je još jedan veliki izazov u vezi dokumenata nasleđen od UNMIK-a, naime, to da je „veliki broj policijskih predmeta ratnih zločina koje je trebalo prijaviti nadležnim organima tužilaštva pre prenosa istih na EULEX, ili koje je trebalo odbaciti zbog nedostatka dokaza, zapravo predat u policijskoj fazi uprkos tome što su ti predmeti bili neaktivni znatan broj godina“. Ovo je od EULEX-a zahtevalo da razmotri veliki broj (1,200) policijskih predmeta ratnih zločina ka odluči koje da istraži a koje da ostavi sa strane.

52. Misija zaključuje sledeće:

„imajući u vidu gore opisane izazove i ograničene raspoložive resurse, razumljivo je da su se mogli desiti propusti i greške. Stekavši saznanja o tome, konkretno u ovom slučaju Misija je pokušala da ispravi situaciju u trenutku predaje spisa predmeta nadležnim kosovskim institucijama, kako je dore opisano.“

VI. RAZMATRANJE

Izvršni mandat i odgovornosti Misije

53. Postupci tužilaca i policije EULEX-a, u principu čine deo izvršnog mandata EULEX-a na Kosovu u sektorima pravosuđa, policije i carine. Prema tome, oni u principu spadaju unutar sfere mandata Komisije (vidi, npr., *K do T protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. godine, par. 43; *Krlić protiv EULEX-a*, 2012-21, 26. avgust 2014. godine, par. 23; *Y protiv EULEX-a*, 2011-28, 15. novembar 2012. godine, par. 35).

54. Komisija je već imala prilike da napomene da misija EULEX nije država i da je mogućnost garantovanja efikasne zaštite ljudskih prava u pogledu svih relevantnih aspekata nemoguće uporediti sa onim što može da se očekuje od jedne države (vidi

odluku komisije u A,B,C,D protiv EULEX-a, 2012-09 do 2012-12, 20. jun 2013. godine, par. 50; K do T protiv EULEX-a, gore citirano, par. 53; vidi takođe odluku SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par. 35).

55. Očekivanja vezana za sposobnost EULEX-a da istraži i reši složena krivična pitanja bi stoga trebala biti realna a ne da EULEX-u nametnu disproportionalni teret koji njegov mandat i resursi ne mogu da ispune (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 43 i 45, i njihove reference u: odluci komisije u slučajevima A,B,C,D protiv EULEX-a,2012- 09 do 2012-12, 20. jun 2013. godine, par. 50; K do T protiv EULEX-a, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. godine, par. 53; uporediti takođe i odluku SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par. 35; SKLJP odluka u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, citirano gore, par. 70-71. Vidi takođe i Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 35-37; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine, par. 72-74; vidi takođe SKLJP odluka u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, citirano gore, par. 70-71). Stoga, u svakom slučaju, Komisija mora da razmotri da li postoje konkretne i realne prepreke koje su možda ugrozile kapacitet EULEX-a da sprovede brzu i efikasnu istragu nad predmetom. Jedna takva procena nije namenjena da opravda operativne nedostatke koji nisu povezani sa konkretnim i dokazivim izazovima. Vidi, još jednom, L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 44.
56. U procenjivanju konkretno ove žalbe, Komisija je uzela u obzir poteškoće koje su nužno uključene u vršenju istrage ratnih zločina u posleratnom društvu kao što je Kosovo (vidi L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 44 i preporuke navedene u istoj; *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, žalba br. 4704/04, presuda od 15. februara 2011. godine, par. 70; Odluka SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, citirano gore, par. 44 i 62 *i sl.*). Te poteškoće, ipak, ne treba da služe da kamufliraju ili opravdaju istražne neuspehe koji nisu ni na koji značajan način povezani sa spomenutim poteškoćama. Prema tome, komisija će proceniti u svakom slučaju da li bi određeni istražni korak koji je inače otvoren za EULEX bio nepraktičan zato što je povezan sa post-konfliktnim okolnostima nezavisno od onih koji sprovode istragu (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 44).
57. Posebno je relevantno u oceni odgovora Misije činjenica da je njena sposobnost da ispuni svoje - istražne - obaveze bila pogođena i opštim okolnostima u kojima su počinjeni zločini i ponašanjem UNMIK-a nakon tih zločina. Zločini počinjeni u kontekstu oružanog sukoba su gotovo uvek izazov za istragu. Izazov često ostaje neposredno nakon sukoba, jer dokazi mogu biti uništeni ili ograničeni po svojoj prirodi, a spremnost ili sposobnost svedoka da pruže informacije može biti znatno smanjena zbog bezbednosnih okolnosti. Komisija je pravilno uzela u obzir ove izazove prilikom donošenja vlastite procene odgovora Misije.
58. Komisija je takođe uzela u obzir činjenicu da je EULEX Kosovo morao da se suoči i da se pozabavi istražnim nasleđem UNMIK-a. Komisija nije ovlašćena da razmatra ili procenjuje aktivnosti UNMIK-a. Ona to čini samo u onoj meri u kojoj je to uticalo na rad

Misije. Iz podnesaka Misije - i iz dosijea drugih predmeta koji su dospeli pred Komisiju - zaista je vidljivo da je čuvanje UNMIK-a i prenošenje dosijea Misiji bilo neadekvatno i učinilo rad Misije još komplikovanijim u vezi sa istragom predmeta evidentiranih u tim spisima. Komisija, stoga, Misiji neće pripisati nedostatke i mane koje su prouzrokovali postupci UNMIK-a i biće pažljiva i ograničiti svoju procenu na lične postupke Misije.

59. U svim slučajevima, a naročito u ovako ozbiljnim slučajevima, od istražnih organa se očekuje da postupaju s razumnom revnošću i brzo i efikasno i da uključe resurse srazmerne potrebi i mogućnosti za rešavanje slučaja. Iako se ne može očekivati da bilo koji istražni organ reši sve slučajeve koji su mu podneti, od njega se očekuje da postupi sa takvom posvećenošću, ažurnošću i efikasnošću kao što je i ozbiljnost slučaja koji je pod istragom (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 46 i 59, i njihova referenca sa ESLJP-om: Varnava i ostali protiv Turske, Žalba br. 16064/90 i dr., presuda od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Palić protiv Bosne i Hercegovine, žalba br. 4704/04, presuda od 15. februara 2011. godine, par. 63).
60. Stroga posvećenost i vezanost za te standarde je posebno važna za misiju vladavine prava koja ima za cilj da služi kao primer posvećenosti društva okončanju nekažnjivosti i ugradnji osećaja odgovornosti u istom za ozbiljna kršenja prava. Svaki standard koji je manji od tog standarda rizikovao bi stvaranje osećaja saganja sa nekažnjavanjem i zanemarivanje žrtvinih težnji i traganja za pravdom i odgovornosti (L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 46 i njihova povezanost sa ESLJP-om: Varnava i ostali protiv Turske, žalba br. 16064/90 i dr., presuda od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Palić protiv Bosne i Hercegovine, žalba br. 4704/04, presuda od 15. februara 2011. godine, par. 63); Odluka SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. godine, par. 80.); Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 37; vidi takođe i odluku SKLJP-a u slučajevima br. 248/09, 250/09 i 251/09, citirano gore, par. 80).
61. Što se tiče pitanja ekspeditivnosti, Komisija želi da napomene sledeće. Što se tiče svojih istražnih obaveza, Misija je dužna da istraži verodostojne navode o kršenju ljudskih prava revnosno i ekspeditivno, te da osigura da u svim slučajevima istražni odgovor Misije bude srazmeran težini stvari/pitanja. Ukratko, odgovor mora biti takav da garantuje efektivnu zaštitu prava o kojima je reč. Vidi, uopšteno, Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 19. oktobar 2016. godine, par. 36. Takođe vidi Varnava i ostali protiv Turske, žalba br. 16064/90 i dr., presuda od 18. septembra 2009. godine, par. 191; Oğur protiv Turske, žalba br. 21594/93, presuda od 20. maja 1999. godine, par. 88; Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 24746/94, presuda od 04. maja 2001. godine, par. 105-09; Douglas-Williams protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 56413/00, odluka od 08. januara 2002. godine. Kada obaveza države ili vlasti uključuje dužnost da se istraži, obaveza za ekspeditivnost primjenjuje se u sve faze i aspekte istrage: njeno podsticanje, njeno ponašanje i njeno kompletiranje. Obaveza ekspeditivnosti je relativna po svojoj prirodi: zavisi od okolnosti svakog slučaja, posebno od izazova koje postavlja slučaj, od poteškoća u pristupu svedocima ili prikupljanja informacija. Međutim, istraživački izazovi i teškoće ne opravdavaju odugovlačenje, kašnjenje ili neopravdanu sporost u obavljanju istražnih obaveza. Ovo

je izraz šireg prava na postupak bez nepotrebnog odlaganja, koji je zagantovano svim stranama u postupku. Stoga je Komisija istakla da –

„Pravo na pravično i javno saslušanje unutar razumnog vremenskog roka kao što je predviđeno članom 6 (1) Konvencije napravljeno je da zaštiti „sve stranke u sudskom postupku Protiv prekomernog proceduralnog kašnjenja...Pored toga, u krivičnim predmetima ovo pravo je namenjeno da se izbegne da osoba optužena ostane predugo u stanju neizvesnosti o svojoj sudbini“ [...]” (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 57, citati u ovome su iz Stogmuller protiv Austrije, žalba br. 1602/62, presuda od 10. novembra 1969. godine, par. 5).

U ocenjivanju, u konkretnom slučaju, razumnost vremena koju su vlasti preuzele, određeni broj faktora je identifikovan kao posebno važan, uključujući sledeće: „U razmatranju razumnosti dužine trajanja postupka, Komisija je dužna da ispita konkretne okolnosti slučaja i uzme u obzir ove faktore kao relevantne za tu procenu: (1) složenost slučaja, (2) ponašanje podnosioca podneska, i: (3) ponašanje nadležne administracije [...]“ (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 58, i njihova povezanost sa König protiv FRG, žalba br. 6232/73, presuda od 28. juna 1978. godine, par. 99, Pedersen i Baadsgaard protiv Danske, žalba br. 49017/99, presuda od 17. decembra 2004. godine, par. 45; vidi takođe, Thomas Rüsche protiv EULEX-a, 2013-21, 11. januar 2017. godine, par. 59-65). Ispitivanje posledice kašnjenja od strane uključenih stranaka može takođe da pruži relevantne dokaze razumnosti ili na drugi način u slučaju kašnjenja u postupku (Maksutaj protiv EULEX-a, 2014-18, 12. novembar 2015. godine, par. 64-66 i reference citirane).

62. Takođe treba naglasiti da u ovu svrhu prava koja su predmet ove žalbe spadaju među najvažnijim od svih osnovnih prava. Ona se tiču osnovnih interesa navodnih žrtava i moraju biti garantovana u svim okolnostima. Praksa prisilnog nestanka predstavlja najstrašnije kršenje ovih prava. Ovo se, između ostalog, ogleda u činjenici da se sada smatra i karakterizuje kao zločin protiv čovečnosti, posebno u Statutu Međunarodnog Suda za Zločine (Rimski statut, član 7 (1)(i)) i Zakona o Specijalnom Sudu i Specijalnom tužilaštvu (Zakon br. 05/L-053) (član 13 (1)(i)).
63. U nastavku se ukratko razmatraju implikacije promena mandata Misije nakon zaključenja izvršnog mandata Misije u junu 2018. godine i implikacija istih u svrhu ovog slučaja.

„Prisilni nestanak“ kao ozbiljno kršenje osnovnih prava žrtve

64. Praksa prisilnog nestanka je jedna od najstrašnijih vrsta kršenja ljudskih prava. Ona uključuje kršenje ne samo jednog prava već mnogo njih, uključujući u mnogim slučajevima, pravo na istinu, pravo na priznavanje kao osobe pred zakonom, pravo na slobodu i bezbednost osobe i pravo da ne bude predmet mučenja i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja, pravo na efikasan pravni lek i takvo ponašanje krši ili predstavlja ozbiljnu pretnju pravu na život. Vidi, npr., Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 33;

Deklaracija o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka (A/RES/47/133, 18. decembar 1992. godine).

65. Posebno važno u ovom kontekstu jeste pravo žalioaca na istinu, tj., pravo žrtava da znaju šta se dogodilo njihovim bliskim rođacima i okolnosti koje su dovele do njihovog nestanka. Vidi, uopšteno, El-Masri protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Žalba br. 39630/09, presuda od 12. decembra 2012. godine, par. 191-193; Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 67; za presude Inter-američkog suda za ljudska prava, vidi npr. Velásquez Rodríguez protiv Hondurasa, presuda od 29. jula 1988. godine, par. 181; Heliodoro Portugal protiv Paname, presuda od 12. avgusta 2008. godine, par. 244; Anzualdo Castro protiv Perua, presuda od 22. septembra 2009. godine, par. 116-118; Opšti komentar o pravu na istinu u vezi sa prisilnim nestankom, Izveštaj Radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima, 2010, konkretno, par. 1 („Pravo na istinu u vezi sa prisilnim nestancima označava pravo da se zna o napretku i rezultatima istrage koja se vodi, sudbine i gde se nalaze nestale osobe, i okolnostima nestanka, i identite počinila(o)ca.“), Dokument A/HRC/16/48; Set principa za zaštitu i promovisanje ljudskih prava kroz akcije za borbu protiv nekažnjivosti (E/CN.4/2005/102/Add.1), konkretno, Principi 2-4; *Orhan protiv Turske*, br. 25656/94, § 358, Presuda od 18. juna 2002. godine, par. 358; *Imakayeva protiv Rusije*, Žalba br. 7615/02, presuda od 09. novembra 2006. godine, par. 164; Generalni komentar o pravu na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima (2010), Dokument A/HRC/16/48 (preštampan u https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Disappearances/GeneralCommentsDisappearances_en.pdf, pp 26 *itd.*).
66. Već skoro dve decenije, podnosilac žalbe je živela u neizvesnosti o sudbine njenog supruga, šta mu se dogodilo i pod kojim okolnostima je nestao. Psihološka patnja koja je rezultat toga nije samo ogromna, ona i dalje traje. Vidi takođe D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine, par. 78; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 35 i 42. Vidi takođe, u smislu člana 3, ESLJP, Kurt protiv Turske, presuda od 25. maja 1998. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1998- III, par. 130-34; Khadzhiyev i ostali protiv Rusije, Žalba br. 3013/04, presuda od 06. novembra 2008. godine, par. 120-121; Timurtas protiv Turske, Žalba br. 23531/94, presuda od 13. juna 2000. godine, par. 95; Odluka br. 828 od 1984. god., par. 3 (Parlamentarna Skupština Saveta Evrope); i Opšti komentar na član 17 Deklaracije, Izveštaj radne grupe o prisilnim i nedobrovoljnim nestancima 2000. godine. Dokument E/CN.4/2001/68 (upućuje i daje komentar na član 17(1) Deklaracije o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka). Kontinuirana priroda kršenja prava koja su uključena u takvu praksu objašnjava da je obaveza nadležnih organa da istraže ovo hitna i važna obaveza koja se može staviti po strani ili odložiti samo u najužem smislu datih okolnosti.
67. Kada je reč o istraživanju slučajeva prisilnog nestanka, treba što pre započeti s istragom, a što je više moguće izbeći odugovlačenja. Ne samo zbog uticaja na preživjele rođake, već i zato što će dokazi nestati ili će se izgubiti, a pamćenje bleđi. Stoga odlaganja u istragama mogu negativno uticati na mogućnost da se istragom

utvrde okolnosti pod kojima je osoba nestala i dovedu krivci pred lice pravde. Kao prikaz primene ove garancije u različitim kontekstima, uopšteno pogledati, Gürtekin i ostali protiv Kipra (odl.), br. 54879/00, ESLJP 22. jun 2006. godine; Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva [GC], br. 55721/07, ESLJP 07. jul 2011. godine; Jaloud protiv Holandije [GC], br. 47708/08, EKLJP 20. novembar 2014. godine; Jelić protiv Hrvatske, br. 57856/11, ESLJP 12. jun 2014. godine; nedavno primenjeno u B. i ostali protiv Hrvatske, br. 71593/11, ESLJP 18. jun 2015. godine; Palić protiv Bosne i Hercegovine, br. 4704/04, ESLJP 15. februar 2011. godine; Lejla Fazlić i ostali protiv Bosne i Hercegovine i 4 drugih žalbi (odl.), br. 66758/09, 66762/09, 7965/10, 9149/10 i 12451/10, § 37, ESLJP 03. jun 2014. godine; Mujkanović i ostali protiv Bosne i Hercegovine (odl.), br. 47063/08, 47067/08, 47091/08, 47094/08, 47096/08, 47099/08, ESLJP 03. jun 2014. godine; Nježić and Štimac protiv Hrvatske, br. 29823/13, 09. april 2015. godine.

68. Zbog uticaja takvih postupaka na rođake nestalih, od suštinskog je značaja da u najvećoj mogućoj meri budu uključeni u istragu takvih slučajeva. Istražni organi su dužni da, u skladu sa zakonom o ljudskim pravima, informišu žrtve kršenja prava o toku njihove istrage. U stvari, to zahteva da se uspostavi ravnoteža između prava i interesa žrtava da budu informisani o napretku istrage sa potrebnim stepenom poverljivosti koju istraga može legitimno zahtevati. U skladu sa legitimnim razlozima poverljivosti i sigurnosti, žrtve imaju pravo da budu dovoljno uključene i obaveštene o procesu istrage. Dok je tačan opis onoga što im se mora dati teško odrediti, informacije koje se pružaju onima koji su direktno pogođeni istragom moraju biti takve da im omogućavaju da se uvere da se pitanje uredno i pravilno razmatra i da se ulažu svi relevantni i razumni naponi da se utvrdi sudbina njihovog rođaka i identifikuju oni koji su za to odgovorni. Vidi, uopšteno, Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 66, koje se odnosi na L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 60-61, 72-73; Ahmet Özkan i ostali protiv Turske, Žalba br. 21689/93, presuda od 06. aprila 2004. godine, par. 311-314, Isayeva protiv Rusije, Žalba br. 57950/00, presuda od 24. februara 2005. godine par. 211-214; Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Žalba br. 55721/07, 07. jul 2011. godine, par. 167.
69. Ova obaveza da se žrtve prate istražnim naporima posebno je važna u slučaju koji uključuje prisilni nestanak jer preživeli rođaci možda nemaju nikakav drugi izvor informacija o ovom pitanju i nastaviće živeti u nadi da će sudbina njihovog rođaka jednog dana biti rasvetljena. To, dakle, predstavlja obavezu koju nadležni istražni organi neće lako moći da odbace ili ignorišu.

Slučajevi „prisilnih nestanaka“ u smislu mandata Misije

70. ŠM ne osporava da je Misija bila nadležna da istraži ovaj slučaj. Očigledno je iz raznih koraka koje je Misija preduzela da je smatrala da je nadležna za razmatranje ovog slučaja i, kao što se dogodilo, da isti okonča. To takođe proizilazi iz činjenice da je čuvala spis predmeta koji se odnosi na ovaj slučaj do kraja izvršnog mandata Misije.

71. Komisija je već konstatovala da ovakva vrsta slučajeva spada unutar izvršnog mandata i istražnu/tužilačku nadležnost Misije. Vidi, npr., D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine. Kada su takva dela počinjena u kontekstu oružanog sukoba, kao što je bio slučaj u ovom predmetu, dotično ponašanje moglo bi se smatrati ratnim zločinom, zločinom protiv čovečnosti ili etničkim zločinima nad kojima je Misija imala specifičnu i izraženu nadležnost pod njenim tada važećim mandatom. Vidi, generalno, član 3 (d) Zajedničke akcije Saveta. Vidi takođe Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, 19. oktobar 2016. godine, par. 44-46. U D.W. i sl., Komisija je rekla sledeće povodom ovog pitanja:

„postojala je veoma realna mogućnost da su ti zločini i prateće povrede prava zasnovane na etničkoj ili verskoj osnovi stoga idu dalje u oblasti pravne nadležnosti nad kojom Misija ima nadležnost. U post-konfliktnom okruženju gde su etnički i verski odnosi možda još uvek napeti i osetljivi, takvi slučajevi su očigledno prioritetni za istragu. Ovo se, ponavljamo, ne čini poznatim iz beležaka da je uzeto u obzir kao relevantno za određivanje „vanrednih okolnosti“ od strane Misije“.

D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., i I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, 19. oktobar 2016. godine, par. 83 i sl., konkretno par. 85.

72. Istraga ove vrste slučajeva nije samo činila deo mandata Misije nego je bila njihov i ključni i suštinski element. U *L.O. protiv EULEX-a*, Komisija je stoga naglasila da „može biti malo argumenata da istraga sudbine nestalih – bez obzira na njihovu versku ili etničku pripadnost – mora biti i mora ostati jedan operativni prioritet za EULEX kao Misiju vladavine prava za šta joj se moraju obezbediti adekvatni resursi“ (*L.O. protiv EULEX-a*, slučaj br. 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 47). Ovaj slučaj će biti procenjen u tom svetlu.
73. Komisija takođe napominje i skreće pažnju na svoje ranije predmete koji se odnose na slučajeve prisilnih nestanaka. Vidi, npr., Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine, par. 34- 39; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine, par. 72-76; L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine, par. 43- 47, i 59-65; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 47; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine, par. 58, 60, 62-65, 81-82.
74. Gore spomenuta razmatranja će poslužiti da se procene napori koje je Misija preduzela u pogledu ovog slučaja i da li se može reći da su bili u skladu sa krajnjim mandatom Misije i obavezama prema ljudskim pravima.

Ponašanje Misije u odnosu na ovaj predmet

75. Iz gore navedenih razloga, Misija se ne treba ocenjivati u odnosu na standarde savršenstva. Ona se u to vreme suočavala sa izazovnim u post-konfliktom okruženju. Njeni resursi su bili ograničeni i, u nekim aspektima, neadekvatni zadatku i očekivanjima. Ovo je zahtevalo od Misije da napravi izbor i da odredi prioritete u određenih naporima u odnosu na druge. Štaviše, način na koji je UNMIK sproveo sopstvene "istražne" napore i prenos dosijea od UNMIK-a na EULEX-a uveliko je otežao rad ovih drugih. Kao odgovor na to, Misija je uložila vreme, resurse i energiju u razmatranje tih dokumenata i, pokušavajući da ih načini razumljivim.
76. Međutim, ovi napori nisu učinili mnogo na zaštiti i garanciji efikasnosti osnovnih prava podnosioca žalbe i njenog supruga. Komisija je utvrdila dva osnovna nedostatka u ponašanju Misije koji su rezultirali ili doprineli kršenju prava podnosioca žalbe i prava njenog supruga:
- i. Neuspeh da se u potpunosti i marljivo istraži slučaj; i
 - ii. Neuspeh da se dovoljno uključe i obaveste žrtve.
77. Što se tiče istrage ovog slučaja, Komisija konstatuje sledeće. Što se tiče Misije, ovaj slučaj pokriva period od otprilike devet godina od marta 2009. do juna 2018. godine. Dana 14. septembra 2008. godine, slučaj je pregledan od strane UNMIK-a i napravljen je „Izveštaj o analizi slučaja“, koji ukazuje da slučaj treba da bude na stavljen na čekanje dok se „čekaju dodatne informacije“. Nije jasno kog tačno datuma je spis prenet od UNMIK-a EULEX-u. Međutim, početna procena slučaja od strane EULEX-ovog tužioca dogodila se 06. marta 2009. godine. Dana 20. jula 2009. godine tužilac EULEX-a je izdao „Zahtev za sprovođenje istrage“. Dana 11. januara 2011. godine, Jedinica za istragu ratnih zločina EULEX-a (JIRZ) ponovo je razmotrila slučaj. Dana 03. decembra 2013. godine, tužilac EULEX-a u STRK-u je još jednom pregledao dosije predmeta i naložio „odbacivanje krivične prijave“ na osnovu stava da u dosijeu nije bilo ničega što bi moglo da sugerise moguće istražne radnje. Slučaj je ostao neaktivan do 14. maja 2018. godine, kada je spis predmeta koji se odnosi na nestanak g. Miladinovića prebačen kosovskim institucijama.
78. Kao što je gore pomenuto, 1. decembra 2015. godine, Misija je primila pismo od podnosioca žalbe od 1. novembra 2015. godine, a 31. decembra 2015. godine je podnosiocu žalbe dostavljen odgovor Misije zajedno sa kopijom „Odbacivanja krivične prijave“ (vidi gore, par. 37).
79. Spis predmeta koji je bio kod EULEX-a ne sadrži nikakve naznake da je EULEX kontaktirao UNMIK nakon što je primio ovaj dosije. ŠM je takođe navela da Misija nije tražila da kontaktira bilo koje druge subjekte koji su uključeni u ovo pitanje (npr., MKCK, UNMIK; itd.) u cilju dobijanja informacija koje mogu imati u vezi sa ovim slučajem.
80. U evidenciji nema naznaka da je Misija nastojala da kontaktira podnosioca žalbe ili druge rođake žrtava tokom istrage ovog slučaja ili da ih je obavestila o predmetu (osim u pismu od 22. decembra 2015; vidi par. 78 gore) . Misija je objasnila da „odbacivanje krivične prijave“ nije dostavljeno podnosiocu žalbe zbog „političke situacije“ u to vreme

i da je dostava dokumenata sa „Republikom Kosovo“ de facto bila nemoguća u to vreme. Nema nikakvih naznaka da je ovo zaista bilo pokušano od strane Misije ili da su uzeti u obzir bilo koji drugi mogući načini isporuke (uključujući putem telefona, faksa ili e-pošte).

81. Između 20. jula 2009. godine, kada je EULEX-ov tužilac zatražio otvaranje istrage o ovom predmetu, a 3. decembra 2013. godine, kada je EULEX okončao slučaj, na osnovu toga što u dosijeu nije bilo ničeg što bi opravdalo istragu (podnesci ŠM-a o prihvatljivosti, 22. maja 2018, strana 1), nema naznaka da je Misija pokušala da istraži ovaj slučaj. Prema tome, činjenica da predmet nije tražio istragu je, barem delimično, rezultat neuspeha Misije da ispita ovaj slučaj. U zapisniku se ne navodi da je EULEX intervjuisao ili tražio da intervjuiše bilo kog (potencijalnog) svedoka u vezi sa tim slučajem. Niti postoji indikacija da su tražili da intervjuišu bilo koga od rođaka nestalih. Ne postoji očigledan zahtev u zapisniku o ovom slučaju da je Misija tražila pomoć od bilo koje druge organizacije koja je možda imala informacije u vezi sa ovim slučajem.
82. Ovakvo stanje stvari je imalo još manje sreće time što je pažnja Misije na ovaj slučaj trebalo da bude privučena odlukom SKLJP-a, kao i pismom podnosioca žalbe od 1. decembra 2015. godine (vidi, opet, par. 78 gore). Uprkos tome, Misija i dalje nije delovala, efektivno ostavljajući ovaj slučaj neistraženim i naizgled ignorišući pravo podnosioca žalbe na istinu, pravo na efikasan pravni lek i druga prava povezana sa nestankom njenog supruga.
83. Činjenica da je kršenje prava podnosioca žalbe bilo (i jeste) u toku, nije beznačajna. Vidi, generalno, Ujedinjene nacije, Radna grupa o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima, Opšti komentar o prisilnom nestanku kao kontinuiranom krivičnom delu (<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Disappearances/GC-EDCC.pdf>). To znači da se, skoro čitavu deceniju, podnosilac žalbe nadala - i imala pravo da očekuje - da će Misija razmotriti ovaj slučaj i pravilno ga istražiti. Svaki dan ove decenije, podnosilac žalbe je i dalje bila žrtva kršenja njenih prava koja proizilaze iz neuspeha Misije da to učini. Posledice za nju su ozbiljne i moraju se priznati kao takve.
84. Činjenica da je UNMIK smatrao da je slučaj „zatvoren“ nije relevantna za obaveze koje je imala Misija. UNMIK ih nije odredio. Štaviše, činjenica da su pronađeni ostaci žrtve ne stavlja tačku na obavezu da se izvrši istraga, što je u krajnjoj liniji cilj da se počinioci privedu pravdi i da se zadovolji pravda prema žrtvi (i istina). Umesto toga, takva obaveza i dalje postoji sve dok je sudbina žrtve prisilnog nestanka nejasna:

„Stav 6. člana 13 [MPCPP-a] predviđa da: „Istraga, u skladu sa gore opisanim postupcima, treba da bude u mogućnosti da se sprovede sve dok sudbina žrtve prisilnog nestanka ne pojašnjena.“ Obaveza da se istraga nastavi dokle god je sudbina i lokacija nestale osobe nerazjašnjena je posledica kontinuirane prirode prisilnih nestanaka (vidi opšti komentar Radne grupe o članu 17. i njihov opšti komentar o prisilnom nestanku kao stalnom kršenju ljudskih prava i kontinuirano krivično delo).”

Opšti komentar na pravo na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim i nedobrovoljnim nestancima (2010), Dokument A/HRC/16/48, par. 4.

85. Takođe, Misija je iz Odluke SKLJP-a znala da je ponašanje UNMIK-a u ovom slučaju bilo neadekvatno, što je dodatno naglašeno stalnim nastojanjima podnosioca žalbe da potraži istinu i da natera Misiju da ispuni svoje obaveze. Misija ni u jednom trenutku nije izjavila podnosiocu žalbe da je to nekompetentna da to učini ili da neće istražiti ovaj slučaj.
86. Drugi neuspeh Misije koji je doprineo kršenju prava podnosioca žalbe je neuspeh da je obavesti o koracima preduzetim u vezi sa ovim slučajem. Takav zahtev je neophodan element zaštite prava žrtava u istrazi jednog takvog slučaja. Vidi, npr., Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a, 2012-22, 11. novembar 2015. godine, par. 66, odnosi se na L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, 11. novembar 2015. godine, par. 60-61, 72-74; Ahmet Özkan i ostali protiv Turske, žalba br. 21689/93, presuda od 06. aprila 2004. godine, par. 311-314, Isayeva protiv Rusije, žalba br. 57950/00, presuda od 24. februara 2005. godine par. 211-214; Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 55721/07, 07. jul 2011. godine, par. 167.
87. Ova obaveza je posebno važna u kontekstu incidenata prisilnog nestanka, gde žrtve pate emocionalno zbog nedostatka informacija o sudbini njihove voljene osobe. Naglašavajući pravo žrtava na istinu u ovom kontekstu, Opšti komentar Radne grupe o prisilnim nestancima kaže sledeće o ovom pitanju:

„Član 13. Deklaracije priznaje obavezu države da istraži slučajeve prisilnih nestanaka. Stav 4 člana 13 određuje da će "zaključci takve istrage biti dostupni na zahtev svim zainteresovanim osobama, osim ako bi to ugrozilo tekuću krivičnu istragu." U pogledu razvoja događaja koji se desio od 1992. godine, Radna grupa smatra da se ograničenje u poslednjem delu ovog paragrafa treba tumačiti usko. Zaista, rođaci žrtava trebaju biti usko povezani sa istragom slučaja prisilnog nestanka. Odbijanje pružanja informacija je ograničenje prava na istinu. Takvo ograničenje mora biti strogo proporcionalno jedinom legitimnom cilju: da se izbegne ugrožavanje tekuće krivične istrage. Odbijanje da se pruži bilo kakva informacija ili uopšte komunicira sa rođacima, drugim rečima, opšte odbijanje, predstavlja kršenje prava na istinu. Pružanje opštih informacija o proceduralnim pitanjima, kao što je činjenica da je pitanje dato sudiji za ispitivanje, je nedovoljno i treba da se smatra kršenjem prava na istinu. Država ima obavezu da svakom zainteresovanom licu pruži saznanje o konkretnim koracima koji su preduzeti kako bi se pojasnila sudbina i lokacija te osobe. Takve informacije moraju uključivati korake preduzete na osnovu dokaza koje su dostavili rođaci ili drugi svedoci. Iako neophodnost krivične istrage može opravdati ograničavanje prenosa određenih informacija, u nacionalnom zakonodavstvu mora se primeniti mogućnost preispitivanja takvog odbijanja pružanja informacija svim zainteresovanim osobama. Ovo razmatranje bi trebalo biti dostupno u vreme prvobitnog odbijanja da se pruže informacije, a zatim na redovnoj osnovi kako bi se osiguralo da razlog za nužnost na koju se poziva javni organ da odbije komunikaciju ostaje prisutan.”

Opšti komentar na pravo na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim i nedobrovoljnim nestancima (2010), Dokument A/HRC/16/48, par. 3.

88. Misija nije pružila objašnjenje za svoj neuspeh da obavesti podnosioca žalbe (ili nekog drugog bliskog rođaka primarne žrtve) o ovom predmetu osim u pismu od 22. decembra 2015. godine koje je stiglo kao odgovor na pitanja podnosioca žalbe. Ovaj neuspeh je doprineo kršenju prava podnosioca žalbe utoliko što je doprineo stanju neizvesnosti u kome se ona našla.
89. Prilikom prenošenja spisa predmeta, koji se odnose na ovaj slučaj, kosovskim vlastima, Misija je preduzela pozitivne korake u davanju sugestija tim organima vlasti o tome šta treba učiniti u vezi sa tim i predložila konkretne istražne mere koje bi mogli usvojiti (vidi gore, par. 46). Iako je pohvalno i dobrodošlo, aktivnosti Misije u vreme predaje predmeta lokalnim vlastima bile su premale i prekasne. Ako ništa drugo, ukazano je na svest Misije o nedostacima u njihovim ličnim postupcima i neuspehu u sprovođenju tih osnovnih istražnih koraka. Prava podnosioca žalbe - kao i prava njenog rođaka - bila su povređena desetak godina, a pozivi i sugestije Misije lokalnim vlastima do sada nisu imali očigledan efekat. Prava podnosioca žalbe se stoga i dalje krše, iako Misija više nije u poziciji da efikasno rešava ovo pitanje usled promene u prirodi svojih odgovornosti.
90. Komisija nije pronašla u arhivi indikacije koje bi sprečile Misiju da sprovede osnovne istražene korake navedene gore (posebno, da intervjuiše rođake primarne žrtve, da se raspita kod drugih organizacija, da traži da intervjuiše one koji su možda imali informacije o okolnostima njegovog nestanka i mogućoj lokaciji njegovih ostataka).

Novi, redukovani mandat Misije

91. Novi mandat Misije značajno je smanjio sposobnost Misije da utiče na istragu krivičnih predmeta, uključujući i ovaj. Uloga nadzora joj ne dozvoljava da zatraži pokretanje istrage, niti joj daje moć da odluči o toku iste. Osim ako nema smisla, ta uloga mora dozvoliti Misiji da izveštava o neobjašnjivim, proizvoljnim ili neopravdanim propustima vlasti da ispune svoje osnovne obaveze u oblasti ljudskih prava. Istraživanje slučajeva kao što je ovaj, spada unutar tog osnovnog očekivanja.
92. Komisija smatra da promena u prirodi mandata Misije ne oslobađa Misiju od njene obaveze da u najvećoj mogućoj meri ispravi efekte kršenja za koje je odgovorna.
93. Na osnovu toga, Komisija će preporučiti da Misija dalje preduzima korake da se raspita kod organa vlasti koje korake, ako ih ima, su preduzeli da istraže ovaj slučaj i da izveštava nadležne organe u Briselu ako postane očigledno da vlasti ne ispunjavaju svoje obaveze u tom pogledu. Budući da skoro deset godina nije zaštitila prava podnosioca žalbe, Komisija snažno preporučuje da Misija sada preduzme korake kako bi ispravila i popravila ova kršenja.

Posledice na prava podnosioca žalbe kao i prava njenog supruga

94. Član 2. Konvencije štiti jedno od najosnovnijih ljudskih prava, naime, pravo na život. To pravo je zaštićeno različitim instrumentima o ljudskim pravima i predstavlja ključni, osnovni element minimalne zaštite ljudskih prava koja se duguju svakom pojedincu.

Zna se samo za nekoliko, ograničenih, izuzetaka. Vidi, uopšteno, Opšti komentar br. 36 (2018) o članu 6. Međunarodne Povelje o civilnim i političkim pravima, na pravo na život, [CCPR/C/GC/36, 30. oktobar 2018. godine](https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf) (https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf) (čitaj u tekstu, „Opšti komentar 36“).

95. Ono što je najvažnije za ovu svrhu, ovo pravo uvodi proceduralnu obavezu od strane države ili organa nadležnog za istragu gde znaju ili treba da znaju za potencijalno nezakonita lišavanja života, da istraže i, gde je to moguće, krivično gone takve incidente, uključujući i optužbe o prekomernoj upotrebi sile sa smrtnim posledicama. Vidi, generalno, Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. godine; Nydia Erika Bautista de Arellana protiv Kolumbije, Prepiska br. 563/1993, Mišljenje Komisije za ljudska prava, 27. oktobar 1995. godine par. 8.6; McCann i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 27. septembra 1995. godine, Serije A br. 324, par. 161; Assenov i ostali protiv Bugarske, presuda od 28. oktobra 1998. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1998-VIII, par. 102;); Nachova i ostali protiv Bugarske, Žalbe br. 43577/98 i 43579/98, presuda od 06. jula 2005. godine, par. 110; Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, žalba br. 24746/94, presuda 04. maj 2001. godine, par. 105; Opšti komentar 36, par. 27.
96. Istrage i krivično gonjenje potencijalno nezakonitih lišavanja života treba da budu preduzete u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima i moraju biti usmerene na osiguranje da odgovorni budu privedeni pravdi, da promovišu odgovornost i sprečavaju nekažnjivosti, da izbegavaju uskraćivanje pravde i da izvuku potrebne lekcije za revidiranje praksi i politika u cilju izbegavanja ponovljenih kršenja. Vidi, uopšteno, Generalni komentar 36, par. 27 i citirane reference.
97. U ovom predmetu takođe važan je i član 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji predviđa da niko ne sme biti podvrgnut mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Slična zabrana i garancija dati su u mnogim drugim instrumentima o ljudskim pravima, uključujući član 7. Međunarodne Povelje o civilnim i političkim pravima. Ovo je opet osnovno pravo od ogromnog značaja koje mora biti zaštićeno u svakom trenutku i pod bilo kojim okolnostima.
98. U praksi rada Komisije i u praksi drugih organa za ljudska prava je priznato da emocionalna trauma koja kod rođaka nestale osobe može biti rezultat usled nedostatka informacija o sudbini njihovog rođaka može doseći prag ozbiljnosti potreban za ovu garanciju. Vidi, npr., L.O. protiv EULEX-a, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. godine; D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. godine; Sadiku-Syla protiv EULEX-a, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. godine. Vidi takođe Deklaraciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka (citirano gore u par. 64), 5 Uvodni stav (napominjući da prisilni nestanak uzrokuje „patnju i tugu“) i član 1(2) koji glasi “[bilo] koji postupak prisilnog nestanka (...) čini povredu pravila međunarodnog zakona koji garantuje, (...) pravo da ne bude podvrgnut mučenju i drugim okrutnim,

nehumanim ili ponižavajućim postupanjima ili kažnjavanjima”); i Generalni komentar o pravu na istinu u vezi prisilnih nestanaka, Izveštaj radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima, 2010. Dokument A/HRC/16/48, par. 4.

99. Prema mišljenju Komisije, propust Misije da usvoji čak i najosnovnije istražne korake u dužem vremenskom periodu i njihov neuspeh da pravovremeno informiše podnosioca žalbe o činjenici da je istraga ovog slučaja efektivno zastala, doprinijela je kršenju prava podnosioca žalbe, prema članu 2. Konvencije, da Misija ovu stvar u potpunosti i marljivo istraži.
100. Ove greške i propusti takođe su doprineli kršenju prava podnosioca žalbe prema članu 3. Konvencije i doprineli su emocionalnoj i psihološkoj traumi koja je posledica neznanja onoga što se dogodilo njenom suprugu. Ta trauma je ozbiljna, trajna i tekuća. Naravno, to nije isključivo posledica ponašanja Misije, ali Komisija nije nadležna da odlučuje o odgovornosti UNMIK-a u tom pogledu. U svakom slučaju, neuspeh UNMIK-a, koliko god bio ozbiljan, ne bi opravdao neuspeh Misije. Prema tome, zaključci koji su ovde izneti su ograničeni na one postupke i propuste Misije koji su doprineli kršenju prava podnosioca žalbe i prava njenog supruga, uzimajući u obzir gore navedene izazove sa kojima se Misija suočila u to vreme.
101. U smislu gore iznesenih zaključaka u vezi sa članovima 2. i 3. Konvencije, Komisija nije dužna da donosi zaključke u vezi sa članovima 8. i 13. Konvencije. Međutim, Komisija želi da napomene da ponašanje koje se pripisuje Misiji čini se *prima facie* da je negativno uticalo na pravo podnosioca žalbe na porodični život i njeno pravo na delotvoran pravni lek. Zbog svojih nalaza u vezi sa članovima 2. i 3. Konvencije, Komisija neće donositi konačne zaključke u vezi sa kršenjem ovih prava od strane Misije.
102. Na osnovu gore navedenog, Komisija je utvrdila da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe kao i prava njenog supruga shodno člana 2. (proceduralni deo) i člana 3. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, KOMISIJA JEDNOGLASNO

Nalazi da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe kao i njenog supruga garantovana članom 2. (proceduralni deo) i članom 3. Evropske Konvencije za ljudska prava;

U tom smislu, Komisija ne smatra obavezom da donese odluku u vezi mogućih kršenja, članova 8. i 13. Konvencije, od strane Misije;

Napominje da, na osnovu dostupnih informacija Komisiji, kršenje prava žalioaca može biti u toku; i, stoga,

Preporučuje sledeće:

- i. Imajući u vidu težinu povreda prava koja se razmatraju, Komisija poziva Šefa Misije da pažljivo razmotri mogućnost i potrebu da Misija prizna kršenje prava podnosioca žalbe i prava njenog muža koje je ista počinila;
- ii. Komisija takođe poziva Šefa Misije da razmotri koje postupke, u okviru svog trenutnog mandata, može poduzeti kako bi se doprinelo naporima koji se preduzimaju u vezi s ovim slučajem, kako bi se osiguralo da se utvrdi sudbina rođaka podnosioca žalbe i da se počinioци dovedu pred licem pravde;
- iii. Komisija dalje preporučuje da EULEX treba da pozove nadležne lokalne vlasti na Kosovu da preduzmu sve moguće korake kako bi se osiguralo da se krivična istraga o nestanku g. Miladinovića nastavi u skladu sa članovima 2. i 3. EKLJP, tako da počinioци mogu biti dovedeni pred lice pravde. Konkretno, Komisija poziva Misiju da ispita da li ti organi imaju ili planiraju da usvoje istražne mere koje je Misija predložila kada je predala predmetni spis ovog slučaja.
- iv. Misija treba da nastavi da prati dešavanja u ovom slučaju i da izvrši pritisak nad lokalnim organima vlasti da isti istraže. Ako Misija utvrdi da vlasti nisu voljne da to učine, ona treba da prijavi ovu činjenicu višim političkim vlastima.
- v. Komisija preporučuje da ova odluka bude prosleđena tim organima vlasti i da takođe bude prosleđena i ostalim relevantnim organima u Misiji.

Sa uvažavanjem traži od Šefa Misije da obavesti Komisiju o koracima koje planira da preduzme kako bi sproveo preporuke koje je ista dala i da to učini najkasnije do 16. septembra 2019. godine.

U ime Komisije,

Guénaél METTRAUX
Predsedavajući član

Anna BEDNAREK
Član